

A Nyugat kollektív neurózisa?

Interjú *Christian Kohlross* pszichoterapeutával

Kohlross úr, Ön kollektív neurózist állapít meg a nyugati társadalmakra vonatkozóan. Nem túloz egy kicsit?

Nem. Ennek nyilvánvaló jelei vannak. Nem csupán egyének szenvednek személyiségzavarokban, hanem társadalmak is. A nárcizmus, a depresszió, a kényszer és a hisztéria mind-mind tünete annak az akut kollektív neurózisnak, amely szilárdan fogságában tartja a nyugati világot.

Hogyan lehetséges egyáltalán, hogy társadalmaknak személyiségzavaraik vannak?

A gyerekek személyisége akkor alakul ki, amikor megtanulnak bánni a vágyaikkal, kívánságaikkal, és megtanulják összhangba hozni azokat mások vágyaival, kívánságaival. Eközben frusztráció keletkezik. Ezt feldolgozni azt jelenti: személyiséget kialakítani. A társadalmak is szembesülnek azzal a problémával, hogy összhangba hozzák az egyén szükségleteit más egyének szükségleteivel. A társadalmak így módon szintén személyiségeket alakítanak ki – s ezek lehetnek zavart személyiségek is.

Miről lehet leolvasni a társadalmakban egy-egy Ön által említett neurózis tüneteit? Tud példákat mondani?

Kezdjük a depresszióval! 1989 óta gyakorlatilag jövővíziók nélkül élünk. Már nem léteznek utópiák, már csak a napi politika számít. Az állítólagos alternatívánélküliség (azt mondják: „Nincs alternatíva”) depresszív állapotra utal.

És a hisztéria?

Tömeghisztériát tapasztaltunk a marhavész idején, vagy az erdők kihalásának vitája során. Jelenleg az egész társadalom hisztérikus, amikor az iszlámról vagy a terrorveszélyről van szó. Holott annak a valószínűsége, hogy Németországban valaki terrortámadás áldozata lesz, olyan kicsi, mint soha korábban. Az embereknek inkább az öregkori szegénységtől vagy a növekvő társadalmi egyenlőtlenségtől kellene félniük.

És a kényszer társadalmi tünetei?

Még demokratikus államok is alkalmaznak dráói kényszerintézkedéseket. Vegyük például az Egyesült Államokat: ott 2,2 millió embert zárnak el – többet, mint Kínában, ahol 1,6 millióan ülnek börtönben. Az USA-ban a fogva tartottak száma az utóbbi harminc évben hihetetlen mértékben, 790%-kal emelkedett! Ezért az USA tulajdonképpen rendőrállam. Sok demokratikus társadalom éppen azon van, hogy önmaga ellen forduljon.

Hiányzik még a példa a nárcizmusra...

A nárcisztikus személyeknek gyakran gyenge éntudatuk van. Azáltal értékelik föl magukat, hogy másokat leértékelnek. A Nyugat – s ezen Európát és az USA-t értem – a teremtés csúcának tartja magát, és leereszkedően szemléli azokat a társadalmakat, amelyek például nem mentek keresztül a felvilágosodáson.

Miért irányul ennyire a figyelme pont a Nyugatra? Más társadalmak talán kevésbé neurotikusak?

Bizonyára más társadalmaknak is megvannak a maguk neurózisai, csak azokat túlságosan kevésbé ismer-

rem, és ezért nem engedem meg magamnak, hogy ítéletet mondjak róluk.

Ön egyszer borderline-szindrómát állapított meg dzsihadista csoportokról.

Valóban, azoknak egy része, akiket a mi nárcisztikus világkultúránk kizár, 2001. szeptember 11-e óta harcos iszlamisták formájában véteti észre magát. Ezeknek egyfajta borderline-személyiségük van: gyűlölettel teliek és önpusztítók. Amikor nárcisztikus személyiségek a nyugati társadalmak alakjában, illetve borderline-os személyiségek dzsihadisták alakjában összetalálkoznak, akkor újból és újból azt a sérülést okozzák egymásnak, amely mindkettőjüket létrehozta: a teljes visszautasítást.

Ha abból indulunk ki, hogy az Ön tézisei helytállóak, akkor mire jó a társadalmakat elemezni? Kit segít ez tovább?

Mindannyiunkat. Pillanatnyilag a terroristák szóhasználatára és gondolkodásmódjára hagyatkozunk. Nem megfelelő módon reagálunk a terrorra, mivel egyáltalán nem látjuk, hogy elsődlegesen nem vallási motívumok állnak mögötte, hanem mélységesen sértett, kétségbeesett és elutasított személyiségek. Meg kell tanulnunk megérteni, miért és hogyan alakít ki a másik oldal efféle megszállottságot. És ennek érdekében magunkat is társadalomként kell megértenünk.

Ön azt kívánja, hogy fáradozzunk a terroristák megértésén?

A gonoszság csak ott létezik, ahol megszűnik a megértés. Annak, hogy a gonoszság ismét föltámadt – mondjuk a terroristák alakjában –, el kellene gondolkodtatnia minket. Ha rámutatunk a rosszra mint olyanra, anélkül hogy mögéje néznénk, ez az elhárítás megnyilvánulása – a megértés elhárítása.

Ön tehát „a díványra akarja fektetni” társadalmunkat. Hogyan képzelem ezt el konkrétan? A kollektívum terápiájára gondol?

Nincs birtokomban az egyetlen biztos válasz. Annyi biztos, hogy a társadalom terápiáját nem lehet egy az egyben az egyéni terápia mintájára megalkotni.

Akkor hogyan tovább?

Például igazságfeltáró bizottságok segítségével – ahogyan annak idején Dél-Afrikában –, amelyek segítenek a kollektív traumák feldolgozásában. De azzal is, hogy az iskolákban és az egyetemeken helyet adunk a legtagabb értelemben vett önismeret elsajátításának. Nekem is vannak gyerekeim, és tudom: ők értenek a matematikához, kémiához és fizikához, de halvány sejtelmük sincs a pszichológiáról. Mindent megtanulunk a külső világról, de túlságosan keveset a belsőről. A szív művelése elmarad. Ez botrány! A szélsőséges pártok vagy szervezetek erős támogatottsága azt mutatja, hogy ebben nagy szerepet játszanak az érzelmi tapasztalatok – akár tetszik ez nekünk, akár nem. A tények még nem jelentenek mindent. És pontosan ezért kellene sokkal nagyobb szerepet kapnia az önreflexiónak, a meditációnak és az erőszakmentes kommunikációnak – nem csupán az iskolákban, de ott is.

Vannak-e további javaslatai arra vonatkozóan, hogyan gyógyulhatna meg a társadalmunk?

Azt kívánom, hogy alapjog legyen hozzájutni a pszichoterápiái önismerethez. Mindeddig csak betegségekhez kötötték a pszichoterápiát. Ezt tévútnak tartom. Szilárd meggyőződésem, hogy az önreflexiónak békéltető hatása van – kifelé is. A pszichoterápiának, saját belső világunk megtapasztalásának nem lenne szabad kivételnek maradnia, hanem természetessé kellene válnia, függetlenül a betegségekétől. A szociális ellátórendszer szabályos teljesítményévé kellene válnia! De általánosságban igaz az, hogy a változás vágyával szemben áll a félelem a változástól, és ezért egyelőre a társadalmi élet pszichoterápiájának elhárításával kell számolnunk.

Kollektív neurózis c. könyvében Ön pszichopolitikai intézet felállítását követeli...

Igen, a társadalom lelki helyzetét kutató intézet létrehozása az óra parancsa. Ezt meg kellene engednünk

magunknak! Ennek az intézménynek kutatnia kellene a nemzetközi konfliktusok pszichodinamikáját is. És végül, de nem utolsósorban: arra a bátorságra van szükségünk, hogy elképzeljünk egy olyan világot, amely más, mint amit ismerünk. És ennek a másfajta a világnak a kialakításához ismét utópiákra, erős víziókra van szükségünk, olyanokra, amelyek elvezetnek minket a jövőbe.

Miről lehetne fölismerni, hogy a Nyugat terápiája sikeres volt?

Kétlem, hogy ezt még az én életemben föl lehet majd ismerni. A következő nemzedékek alighanem arról ismerhetnék föl, hogy az emberek elégedettebbek, hogy kevesebb konfliktus lenne, és hogy a bizakodás meg a remény ismét hétköznapi életünk erős alapállása lenne.

Elisa Rheinheimer-Chabbi

Forrás: Publik-Forum, 2017/4

Van-e 10 igaz a falvainkban, városainkban?

(1Móz 18,20-33)

Ábrahám alkudozott az Istennel, elpusztítja-e Szodomát és Gomorát, ha 10 igaz embert talál? A mi falvainkban, városainkban, van-e 10 igaz ember? Az „igaz” azt jelenti: Istennek tetsző.

Ki az igaz ember? Nem magunkról állapítjuk meg, hanem embertársainkról.

Nem elég tisztességes embernek lenni. A tisztességes betartja a törvényeket, az előírásokat, a rendelkezéseket.

Jézus sokszor megfedte azokat, akik igaznak tartották magukat, az előírásokat szó szerint betartották. Képmutatóknak, meszelt síroknak mondta őket, akik csak a látványra adtak. Ezzel szemben igaz, jézusi kereszténynek kell lenni.

Igaz ember az, aki tudja, hol lakik az Isten.

Egy tanító megkérdezte a gyerekeket, hol lakik az Isten. A gyermekek mondtak mindenféle, egy kisfiú azt mondta: „Az alvóházban.” A gyermekek kinevették. A tanító is rákérdezett, miért mondta ezt. A kisfiú elmondta, hogy egyszer édesapjával sétáltak, amikor elérkeztek az alvóházhoz, és az édesapja azt mondta neki: „Látod, itt lakik egy ci-

pészter nyolc gyermekkel, öreg apjával, béna nénikéjével. Szegények, szeretik egymást, imádkoznak, dolgoznak. Velük lakik az Isten.” – A tanító csak ennyit válaszolt: „Igazad van kisfiam.”

Igaz ember az, aki keresztény lélekkel viseli az élet terheit.

Madách Imre 41 éves korában halt meg. Szüleit korán elveszítette. Öccse elesett a szabadságharcban. Nővérét és annak férjét megölték. Ő Bécsben volt fogságban. Felesége elhagyta. Ezután írta meg halhatatlan művét, Az ember tragédiáját. Isten ajkára adta ezeket a szavakat: „Ember küzdj, és bízva bízzál!”

Az igaz ember becsületos keresztény életre tanítja gyermekeit.

Sobri Jóska bakonyi betyár egyik bandatagját elfogták, majd halálra ítélték. Anyja meglátogatta a börtönben. Az elítélt csak ennyit mondott neki: „Maga az oka, hogy akasztófára jutok. Emlékszik, amikor a szomszéd földjéről elloptam a répát!? Csak nevetett, és ügyes fiúnak nevezett. Nem büntetett meg. Ekkor léptem a romlás útjára.”

Az igaz ember nem tart igényt az elismerésre, a dicsőretre.

Cato, az ókori filozófus egyik barátjával sétált Róma utcáin. A barát felháborodott, hogy Rómában még nincs szobor Catónak. Cato csak ennyit mondott: „Szívesebben veszem, ha azt mondják, miért nincs itt szobor, mintha azt mondanák, mit keres itt ennek az embernek a szobra.”

Az igaz emberben van türelem.

Ibsen norvég drámaíró beleszeretett egy lelkész leányába. Megírta neki, hogy elmegy hozzá látogatóba. Ha fogadja, jele lesz annak, hogy viszonzza a szerelmét. Elment látogatóba. Fogadták. Már két órája várakozott, és haza akart menni. A lány ekkor előlépett, és azt mondta: „Látni akartam, mennyi türelme van irántam. A próba csodálatosan sikerült.” Ezután az író felesége lett.

Az igaz emberek megmentik falvainkat és városainkat.

Nem elég tisztességesnek lenni. Igaznak kell lenni. Istennek tetszőnek. Ezért születünk a Földre.

Vincze József